

УДК 231.57.

Бондаренко Т. В.

фахівець I кат. навчального відділу

Харківського національного економічного університету

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

В статті проведений аналіз основних джерел формування власного капіталу промислового підприємства. Встановлені основні недоліки та переваги власного капіталу на промисловому підприємстві. Визначено, що формування власного капіталу має певну специфіку, зумовлену організаційно-правовою формою діяльності підприємств, у відповідності до чинного законодавства України.

Ключові слова: власний капітал, промислове підприємство, формування, специфіка.

Постановка проблеми. Успіх будь-якого суб'єкта господарювання, незалежно від форми власності та виду діяльності багато в чому залежить від правильного вибору джерел формування, напрямів розподілу й використання власного капіталу, що знаходиться у розпорядженні підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок в дослідження питань сутності капіталу внесли такі вчені, як К. Маркс [3], А. Маршал [2], Д. Ріккардо [4], У. Петі [5], П. Самуельсон [1], А. Сміт [2], І. Фішер [1], Д. Хикс [2] та ін. Питання оптимізації структури капіталу підприємства висвітлені в працях Дж. Бейкера [4], С. Майерса [5], Н. Майлуффа [1], М. Міллера [5], Ф. Модільяні [5], Дж.К. Ван Хорна [5], Дж. Вільямса [4] та ін.

Мета статі – проаналізувати основні джерела формування власного капіталу промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу. Розуміння змісту і специфічних особливостей капіталу, його адекватного відображення в методичних

рекомендаціях і практичних рішеннях є дуже важливим. Ще Декарт підкреслював, що точне визначення значення слів може позбавити людство від половини його оман.

Результати систематизації можливих видів капіталу за основними класифікаційними ознаками:

1. За джерелами формування (власний капітал (належить підприємству на правах власності), залучений капітал (не належить підприємству, але знаходиться у його розпорядженні тимчасово на безоплатній основі), позиковий капітал (не належить підприємству, підлягає поверненню із сплатою відсотків).

2. За формою надходження у процесі кругообігу (грошовий капітал (у грошовій формі виробничий капітал (інвестований у виробничі активи), товарний капітал (у товарній формі).

3. За характером використання у господарчому процесі (працюючий капітал (приймає участь у формуванні доходів), непрацюючий («мертвий») капітал (не приймає участь у формуванні доходів).

4. У залежності від джерел походження коштів (національний (вітчизняний) капітал іноземний капітал.

5. За метою використання (інвестиційний капітал (використовується з метою збільшення підприємницьких можливостей), інноваційний капітал (використовується з метою реалізації інноваційного проекту).

6. По формам інвестування (фінансовий капітал (у грошовій формі), матеріальний капітал (інвестований у матеріальні активи), нематеріальний капітал (інвестований нематеріальні активи).

7. За випуском та сплатою (номінальний (оголошений) капітал (встановлена засновниками в установчих документах сумарна вартість акцій компанії, що випускаються), випущений капітал (частина номінального капіталу, на суму якої випущено акції для розподілу між акціонерами), оплачений капітал (частина випущеного капіталу, що оплачена акціонерами за придбані акції), неоплачений капітал (частина випущеного капіталу, що не

сплачена акціонерами за придбані акції).

8. За формою власності (приватний (індивідуальний) капітал (належить приватній особі), державний капітал (належить державі), корпоративний (акціонерний) капітал (утворюється на основі акціонерної форми власності), спільний капітал (утворюється на основі спільної форми власності), пайовий капітал (належить партнерським підприємствам).

Розглянута вище класифікація, що враховує особливості функціонування капіталу підприємства дозволяє більш раціонально правляти ефективністю його формування і використання.

Позитивні сторони впливу власного капіталу: чим більше власний капітал підприємства, тим більше ринкова вартість підприємства; чим більше власний капітал підприємства, тим вища його фінансова стійкість; в умовах нестабільної ринкової ситуації та кризових явищ на фінансовому ринку, чим більше власний капітал, тим вища конкурентоспроможність підприємства та надійніше його фінансове становище; великий розмір власного капіталу підвищує кредитоспроможність підприємства на ринку кредитів; великий розмір власного капіталу є основою отримання капіталу на фондовому ринку шляхом випуску нових акцій чи облігацій; вартість власного капіталу знаходиться в зоні управління капіталом самого підприємства (наприклад, виплата дивідендів).

Негативні сторони впливу власного капіталу: вартість власного капіталу вища за вартість позикового капіталу; внутрішнім джерелом поповнення власного капіталу є прибуток та амортизація, яких може бути недостатньо для розвитку; якщо поповнення неможливо через випуск нових акцій, то зовнішнім джерелом є залучення нових інвесторів і надання їм прав з управління підприємством.

Оптимізація структури капіталу має головним критерієм оптимізації мінімізацію середньозваженої вартості капіталу підприємства при збільшенні доходів власників. Для акціонерного товариства оптимізація структури капіталу має критерієм мінімізацію середньозваженої ціни капіталу при

зростанні ціни акції. Основним інструментом при цьому є визначення доцільності залучення нових позик у капітал підприємства механізмом фінансового ливериджу (фінансового важеля).

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства. Власний капітал є основним, початковим та умовно безстроковим джерелом погашення збитків підприємства, він є одним із найвагоміших показників, котрі використовуються при оцінці фінансового стану підприємства, оскільки показує, з одного боку, ступінь фінансової самостійності підприємства (його незалежність від зовнішніх джерел фінансування), а з іншого – ступінь кредитоспроможності підприємства (забезпеченості вимог кредиторів фактично наявним у підприємства капіталом засновників).

Величина власного капіталу підприємства залежить від фінансових можливостей підприємства та обраної ним політики щодо структури капіталу. Фінансування діяльності підприємства за рахунок власного капіталу є альтернативою до залучення позичкових коштів.

Управління власним капіталом пов'язане не тільки з забезпеченням ефективного формування та використання вже накопиченої його частини, але і з формуванням власних фінансових ресурсів, що забезпечують майбутній розвиток підприємства.

При виборі схеми формування структури власного капіталу та вибору джерел його фінансування власник підприємства стикається з проблемою вибору фінансування свого підприємства.

Існує дві основні схеми[5, 6]: змішане фінансування, що передбачає формування капіталу як за рахунок власних, так і за рахунок позичкових коштів, що залучаються у різних пропорціях; повне самофінансування, що передбачає формування капіталу підприємства виключно за рахунок власних його видів, що відповідають організаційно-правовій формі підприємства.

При виборі кожної зі схем необхідно враховувати переваги та недоліки джерел фінансування.

Переваги власного капіталу: власний капітал є фінансовою основою підприємства; залучення власного капіталу є більш простим порівняно з залученням позикового капіталу, що пов'язане з тим, що рішення, пов'язані із збільшенням капіталу приймає власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди інших господарюючих суб'єктів; власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Недоліками власного капіталу є: обмеженість обсягу залучення фінансових ресурсів для розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства на окремих етапах його життєвого циклу; висока вартість; неможливе забезпечення перевищення коефіцієнта фінансової рентабельності підприємства над економічною рентабельністю.

Серед недоліків значне місце посідає висока вартість капіталу. Позичковий капітал оцінюється менеджментом підприємства за розмірами відсотків, а формування власного капіталу перебуває під впливом таких цінових чинників як дивіденди.

Висновки. Формування власного капіталу має певну специфіку, зумовлену організаційно-правовою формою діяльності підприємств, у відповідності до чинного законодавства України. Цю специфіку слід враховувати як при заснуванні того чи іншого виду підприємства, так і для забезпечення ефективної господарської діяльності даного підприємства у майбутньому.

Перспективи подальших досліджень у даній галузі полягають у визначенні впливу власного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм на ефективність їх діяльності.

Список використаної літератури

1. Кивачук В. С. Современное состояние теоретической базы управления кругооборотом капитала предприятия / В. С. Кивачук, И. В. Приймачук // Теоретические основы управления субъектами

хозяйствования в условиях глобализации экономики: монография; под общ. ред. В. С. Кивачука. – Брест. Изд-во БрГТУ, 2009. – С. 148-172.

2. Федоренко Н. О. Роль заемных средств в повышении конкурентоспособности фирмы / Теліженко О. М., Федоренко Н. О. // Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика». – Суми: УАБС НБУ, 2007. – С. 78.

3. Федоренко Н. О. Совершенствование методических подходов к расчету лимита кредитования предприятия / Федоренко Н. О. // Тези доповідей Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Сучасний стан і проблеми інвестиційного розвитку» / Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний університет», Універсальний Комерційний банк «Камбіо». – Донецьк, 2007.

4. Федоренко Н. О. Теоретические аспекты исследования структуры инвестиций в предприятия Украины / Федоренко Н. О. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Макроекономічне регулювання економічних процесів та впровадження стратегії інноваційно-інноваційного розвитку» – м. Київ, 2008. – Ч. 1. – С. 134 - 136.

5. Федоренко Н. О. Управление инвестициями фирмы: определение эффективной структуры капитала / О. М. Теліженко, Н. О. Федоренко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка – Суми: Вид-во СумДУ, 2006. – №7(96). – С. 131-137.

6. Федоренко Н. О. Управление инвестициями фирмы: определение эффективной структуры капитала / Федоренко Н. О. // Тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів та студентів факультету економіки та менеджменту «Економічні проблеми сталого розвитку» присвяченої Дню науки в Україні. – Суми Вид-во СумДУ, 2006. – С. 34-35.

БОНДАРЕНКО Т. В. АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ИСТОЧНИКОВ ФОРМИРОВАНИЯ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ

В статье проведен анализ основных источников формирования собственного капитала промышленного предприятия, выявлены основные недостатки и преимущества собственного капитала на промышленном предприятии, определено, что формирование собственного капитала имеет определенную специфику, обусловленную организационно-правовой формой деятельности предприятий, в соответствии с действующим законодательством Украины.

Ключевые слова: собственный капитал, промышленное предприятие, формирование, специфика.

BONDARENKO T. V. ANALYSIS MAIN SOURCE OF EQUITY AT INDUSTRIAL ENTERPRISE

The article analysis of the basic sources of equity industrial enterprise. Were established main advantages and disadvantages of equity in an industrial plant. It was determined that the formation of equity has certain characteristics caused by legal form of enterprises in accordance with the current legislation of Ukraine.

Keywords: equity, industrial plant, forming, specificity.